

Hope College

Hope College Digital Commons

Van Raalte Papers: 1840-1849

Van Raalte Papers

10-12-1846

Letter from Anthony Brummelkamp to G. Groen van Prinsterer

Anthony Brummelkamp

Henry ten Hoor

Follow this and additional works at: https://digitalcommons.hope.edu/vrp_1840s

The original documents are held in the National Archives of the Netherlands. This digitized material is intended for personal research/study only. The original documents may not be reproduced for commercial use in any form or by any means, electronic or mechanical, without permission in writing from the [National Archives of the Netherlands](#).

Recommended Citation

Brummelkamp, Anthony and ten Hoor, Henry, "Letter from Anthony Brummelkamp to G. Groen van Prinsterer" (1846). *Van Raalte Papers: 1840-1849*. 91.

https://digitalcommons.hope.edu/vrp_1840s/91

This Book is brought to you for free and open access by the Van Raalte Papers at Hope College Digital Commons. It has been accepted for inclusion in Van Raalte Papers: 1840-1849 by an authorized administrator of Hope College Digital Commons. For more information, please contact digitalcommons@hope.edu.

October 12, 1846

A letter of Rev. Anthony Brummelkamp to G. Groen Van Prinsterer concerning the Christelijke Vrienden [Christian Friends] which Groen leads. Groen is a "friend in high places" for the Separatists and an evangelical sympathetic to their cause.

In Dutch; translation by Dr. Henry ten Hoor, 2000.

Printed original in the Groen Van Prinsterer Archives, Den Haag, Koninklijke Bibliotheek, Rijksarchief, Zuid Holland, item 1048, pp. 749-750.

ontvangen. Dat stukje schijnt dus al te gevoelig te hebben geraakt. Mijne vrouw ¹⁾ is nog zeer zwak; de dood van ons kindje hangt haar zeer aan, en ik weet nog niet, welk eene wending het met hare gezondheid nemen zal. Ik heb krachtdadig de ondersteuning des Heeren ondervonden en weet bij vernieuwing en vermeerdering, wat ik aan God heb. Ik heb mij dan ook bij vernieuwing onbepaald met alles, wat ik ben en heb, aan Zijne dienst verbonden. Groet van harte uwe waardige echtgenoot. Ik beveel mij inzonderheid in ulieder gebeden. Uw toegenegen vriend en broeder in Christus —

1047. GROEN AAN J. T. BODEL NIJENHUIS, 11 Oct. 1846 ²⁾).

-- Maar ook kunt gij gerust hier ³⁾ een *pavois de tendance* bijvoegen uit den doorgaanden en algemeen bekenden geest van het tijdschrift *Waarheid in Liefde*, omtrent de inspiratie der Heilige Schrift enz. enz. — Hartelijk wenschen wij u veel zegen op deze regtmatige en pligtmatige poging ter handhaving van het regt der Kerk en van de waarheid gelijk die in Christus Jezus is ⁴⁾. --

1048. A. BRUMMELKAMP AAN GROEN, 12 Oct. 1846 ⁵⁾).

Eenige regelen van Mr. Bousquet ⁶⁾ zeggen mij, dat UEd. vanwege uwen zwakken toestand naar het uitwendige wel niet op onze aanstaande vergadering zult kunnen komen. Dit treft en smart mij! — Ik voel er behoefte aan u dit te zeggen en bid den Heere, dat Hij het nog zoo bestuure dat gij desnietteenstaande komt, want er is behoefte aan. Ik hoop, waarde broeder, in den strijd, dien wij te strijden hebben, niet mede te werken tot verheffing van den eenen mensch boven den ander; ik hoop niet anderen te leiden tot vertrouwen op eenig schepsel of ook zelf het te doen, hoewel ik erkennen moet dat ik er voor den Heere zeer schuldig aan ben; maar er zijn oogenblikken, er komen omstandigheden in welke een enkel persoon veel beteekent, in welke zijn tegenwoordigheid of afwezigheid alleen een beslissenden invloed uitoefent. Ik geloof dat dit uw geval is met de te houden vergadering en dat zoo het eenigzins mogelijk is, al kondt u dan niet aan het algemeen verlangen voldoen om te praesideren, uwe tegenwoordigheid ons moet verblijden. Ik behoef het u niet te zeggen, maar heb er behoefte aan om het u te herinneren, dat onze vergaderingen wel tot iets goeds onder den zegen Gods zullen kunnen leiden, maar dat zij tot dusver nog geen inwendige constitutie genoeg hebben om te kunnen bestaan zonder dat de verschillende elementen een aanrakingspunt hebben in dezen of genen broeder, en ik geloof, dat gij dit tot dusver zijt voor velen. --- 't Is thans misschien een gewichtvol oogenblik met betrek-

1) M. H. E. Krantz (geb. 1820), zijn tweede vrouw, met wie hij in 1845 gehuwd was.

2) Uit [’s-Gravenhage].

3) Nl. bij de p. 468, noot 1 en 3 genoemde geschriften en *Toespraak aan de leden der Nederlandsche Hervormde Kerk, van wege het Godgeleerd Gezelschap onder de zinspreuk: Gods Woord is de waarheid; van welk gezelschap het tijdschrift Waarheid in Liefde uitgaat*, Groningen, 1843; vgl. no. 1047*.

4) Vgl. p. 747, noot 5.

5) Uit Arnhem.

6) A. E. Dudok Bousquet, vgl. p. 176, noot 4 (waar hij ten onrechte W. E. wordt genoemd), of zijn broeder J. Bousquet (1805-1888), sinds 1845 bankier te Nijmegen, volgens *M. E. Kluit: Het Réveil in Nederland*, Amsterdam, 1836, p. 200, oud-student van het Athenaeum te Amsterdam, doch niet in het Album Studiosorum vermeld. Vgl. *Addenda*.

king tot Evangelisatie hier te lande zoowel als in de Oost, en licht — God kan het verhoeden, ja! — maar licht zal, indien gij er niet zijt, onze vergadering er over praten en nalaten de hand aan den ploeg te slaan; licht blijven ook meerderen weg. Gij bemerkt, ik spreek naar den mensch, echter niet om in midden oorzaken te blijven hangen, neen ik wensch op den Heere te zien, ook dan wanneer de wijnstok liegt, gelijk Habakuk het uitdrukt ¹⁾, maar gelijk Paulus mij voorgaat in de uitdrukking: men had mij gehoor geven en dezen hinder en deze schade voorgekomen zijn ²⁾, moest ik uit de volheid van mijn hart u mijne gedachten mededeelen. -----

1049. I. DA COSTA AAN GROEN, 12 Oct. 1846 ³⁾.

----- Ik heb daarom thands, zoo de Heer wil, het plan om Groningen eens bepaaldelijk in ons tijdschrift onder handen te nemen, door het recenseeren van de Gr[oningsche] *Apologetiek en Dogmatiek* van Hofstede de Groot en Pareau ⁴⁾.

1050. H. P. SCHOLTE AAN GROEN, 29 Oct. 1846 ⁵⁾.

----- Het deed mij leed, dat ik u op de laatste vergadering te Amsterdam miste. Het is op die vergadering weder zichtbaar geweest, dat vele de tezamenwerking met de Afscheidenen niet begeren, en hunne tegenwoordigheid soms lastig is. Daar ik op allen, die den Heere toebehoren betrekking heb, bedroefd mij zoodanige openbaring en geloof niet dat de Heere daarop Zijne zegen gebieden zal. Het laat zich aanzien, dat een goed [deel] der Afscheidenen het land zullen verlaten en dus hier niemand meer tot last zullen zijn; ik reken echter, dat dit vertrek wezenlijke, geestelijke bestanddelen van hier drijft, die naar elders worden overgebracht. Zeer opmerkelijk is nog de daadzaak, dat de aandacht der gelovigen uit verschillende landen naar de Vereenigde Staten getrokken wordt. Zeer trof mij dezer dagen een berigt uit Zweden. Ik geloof, dat de Heere als de almachtige beheerscher der wereld gewigtvolle tijden toebereid. Het is mijne begeerte om bereid gevonden te worden tegen elke gebeurtenis. Daar de meeste Afscheidenen waarneede ik meer bijzonder vereenigd ben, uit Nederland vertrekken, zie ik voor mij tot nog toe geen anderen weg dan ook derwaarts te gaan waar zij blijven, want buiten dien kring zie ik voor mij geen veld van werkzaamheid in Nederland noch in het tijdelijke, noch in het godsdienstige. Ik had gehoopt, dat Christenen zich de zaak der landverhuizing zouden aangetrokken hebben, doch dit geschied niet, en nu zullen menschen uit de wereld het doen. De begeerte om te vertrekken wordt overal levendig. Gisteren had ik eene commissie uit Vriesland bij mij; ook in die provincie staan vele gereed om te gaan. Meerdere Christenhuisgezinnen zullen echter moeten achterblijven uit hoofde van gebrek aan middelen. Zij die met eenig

1) Vgl. Hab. 3 : 17, 18.

2) Vgl. Hand. 27 : 21.

3) Archief Van der Hoop. — Uit Amsterdam. — Het eerste, hier weggelaten, gedeelte is gedrukt in *Brieven van Da Costa*, I, p. 261/2, no. XCIII.

4) Vgl. *Is. da Costa: Eenige opmerkingen omtrent het onderscheidend karakter der Groningsche godgeleerde school; naar aanleiding van het Latijnsche Handboek over Christelijke dogmatiek en apologetiek, uitgegeven A°. 1845 (2e Druk) door de Hoogleeraren Pareau en Hofstede de Groot in Vereeniging: Chr. Stemmen*, I, 1847, p. 414/27, 491/9, 545/62, 626/34, 775/88.

5) Uit Utrecht.

A. Brummelkamp to Groen, 12 Oct.1846

A few lines from Mr. Bousquet tell me that your Reverence does not venture out because of your weakness and will likely not be able to come to our next meeting. That touches and hurts me! I feel I must tell you this and pray the Lord that he will direct things so that, notwithstanding, you will come because we need that. I hope, worthy brother, in the conflict in which we must strive, we do not work toward the elevation of one person over another; I do not hope to lead others to a faith in some creature or do it myself, although I recognize that I am very guilty before the Lord; but there are moments, there are circumstances in which a particular person means very much, in which his presence or absence alone has a decisive influence. I believe that this is the case with you with the meeting to be held, and if it is at all possible, although you would not be able, as is generally desired, to preside, your presence will please us. I do not need to tell you but have a need to remember that our meetings, under the blessing of God, will result in something good, but that at present they do not have enough inner strength to exist without the various elements having a point of contact in this or that brother, and I believe that you are that up to now for many. . . . It is therefore perhaps an important moment in relation to Evangelization in this land as well as in the East, and light -- God can provide it, yes! -- but if you are not there, our meeting will speak lightly and neglect to put the hand to the plow; more also

stay away lightly. You notice that I speak as a man, but not wishing to remain hanging between matters, I wish to look to the Lord even when the vine dries up as Habakkuk expresses it, but as Paul says for me, if you had listened to me you could have avoided this loss and damage, I had to speak to you from the fulness of my heart. . . .

Tr.: H. ten Hoor